

FOTO: ANNIKA ALTMÄE
KUJUNDUS: MUDU

EESTI KESKKONNAÜHENDUSTE KOJA SÕNUM
ERAKONDADELE RIIGIKOGU VALIMISTE EEL:

**Eesti vajab üleminekut püsimeetsanduse
võtetega majandamisele KAH-aladel
ja piiranguvööndites**

HETKESEIS: Lausaline lageraiepõhine metsamajandamine hävitab inimestele olulised kodumetsad, põhjustab kaitsealadel kaitstavate väärtuste hävinemist ning panustab elurikkuse kriisi süvenemisse.

Kõrgendatud avaliku huviga aladena, nn KAH-aladena on määratletud riigimetsad, mida piirkonna elanikud aktiivselt kasutavad puhkealadena, tervisespordiks ning metsasaaduste korjamiseks. Need on metsad, mille säilimine on kohalike turvatunde ja kodutunde seisukohast oluline. Samas on tegemist majandatavate metsadega, mida hetkel majandatakse peamiselt lageraiega¹, nagu valdavat osa Eesti metsadest². See tähendab, et mingil hetkel need elanikele olulised metsad kaovad terveks inimpõlveks.

RMK kaasab elanikke KAH-alade majandamisse, kuid konfliktid on sagedad ning jõudnud kohtus-segi: käimas on vähemalt kaks kohtuvaidlust³. Näiteid meediakajastustest ja juhtumitest leiab nt siit, siit ja siit. Sealhulgas on sagedaks konflikti ja elanike rahulolematuse põhjuseks just raieviis, kogukonnad teevad tavaliselt ettepanekuid majandada ala püsimeetsana või seal metsa mitte raiuda. Hetkel on aga RMK võtnud positsiooni, et raieviisi puudutavaid ettepanekuid ei oodata ega arvestata. Koostamisel olev ja justkui lahendust pakkuv metsaseaduse muutmise eelnõu annaks KOV-dele KAH alade piiritlemise ja metsamajandamiskava kooskõlastamise pädevuse, mis aga ei hõlma volitust raieviisidele tingimusi seada; kohalike elanike jaoks jääks seisukohtade vahendajaks KOV ning neil kaoks otsene kaasa rääkimise võimalus.

LKS § 31 lg 2 sätestab piiranguvööndis toimetamise, sh on neis keelatud uuendusraie, st ka lageraie, kui kaitse-eeskiri ei sätesta teisiti. Seaduses lubatud erand on aga muutunud reegliks ning kaitse-eeskirjades on hakatud oluliselt rohkem lubama lageraieid, metsamajanduslikke piiranguid on märgatavalt leevendatud. Selline muutus lähenemises alates 2010. aastast on juba kaasa toonud märkimisväärse loodusväärtuste kahjustamise kaitsealadel, nagu on tuvastanud Estwatchi ja Eestimaa Looduse Fondi raporti koostajad. Põhjuseks asjaolu, et ka piiranguvööndites leidub kaitsealuseid loodusväärtusi, mis lageraieid ei talu.

---

1 Lageraie on üks uuendusraie liikidest, lisaks turberaiele. Mõlemad, nii lage- kui turberaie on intensiivse inim-mõju näited.

2 Valikraietega, see tähendab ilma metsa lagedaks raiumata varuti 2020. aastal vaid 1,1% Eesti puidust.

3 Valgevälja KAH ala ja Ritsike-Palo KAH alade osas. Ritsike-Palo asjas kaebuse menetlusse võtmise määrus.

Lageraie tähendab katkestust, elupaikade hävimist lageraie alal. Seega killustavad lageraied piiranguvööndites kaitsealade metsamaastikku, katkestades sidususe erinevate elupaikade vahel. Kaitse-eeskirjad sätestavad lankide suurusele küll piirangud, kuid praktikas paigutub mitu lanki sageli kõrvuti ning ka piiranguvööndites tekivad ulatuslikud lageraiealad, selliseid näiteid võib leida näiteks Haanja ja Otepää loodusparkidest ning Lahemaa rahvuspargist.

Elurikkuse kriis on tõsine probleem kogu maailmas, sh Eestis. Intensiivse inimõjuga alad vaesuvad ökoloogilises mõttes, elupaigad üheülbastuvad ning sobivad järjest vähematele liikidele. Intensiivseks inimõjaks on ka lageraie, mille tulemusena alal välja kujunenud elupaikade süsteem täielikult hävib ning hakkab järk-järgult uuesti tekkima ja kujunema. Alati lihtsamana ja vaesemana, kui oli hävinenud süsteem, sest keerukuse ja mitmekesisuse kujunemine võtab looduses aega.

Elurikkuse säilimine on ülioluline, et tagada inimese jaoks elamiskõlblike tingimuste jätkumine: puhas õhk, piisav ja puhas magevesi, toimiv mullastik toidu kasvatamiseks, sobiv temperatuurivahe- mik jmt. Elurikkus ei ole ainult üksikud liigid, nt tolmeldajad, vihmaussid või kindel arv puid. See on keeruline ja omavahel tihedas vastastikmõjus toimiv kompleks, milles igal liigil on oma kindel roll ja panus terviku ehk meile tuttava ning eluks vajaliku keskkonna kujunemises ja püsimises.

VAJADUS: Eesti raiepraktika vajab mitmekesistamist, et säilitada siinsele elanikkonnale olulised väärtused ning elamisväärne keskkond

Lageraiepõhine metsa majandamine on looduskeskkonda ja seeläbi ka inimese elukeskkonda intensiivselt mõjutav. See võib olla mingitest aspektidest rentaal ja mõistlik ning kohane teatud aladel, kuid ei pea olema ainus majandamisviis, nagu see praegu on.

Elurikkus vajab kaitset, et säilitada looduse loodud elavat, kuid inimese seisukohalt veelgi enam selleks, et säilitada meile endale vajalikku keskkonda. 28. veebruaril avaldas ÜRO Valitsustevaheline Kliimamuutuste Paneel IPCC raporti, mille autoriteks olev teadlastekogu soovitab võtta kaitse alla pool kogu planeedi maismaast – vähemast ei pruugi ökosüsteemide taastamiseks piisata. Teadlased rõhutavad, et vajalikud otsused ja muudatused tuleb teha kohe, et tagada inimesele eluks vähegi sobilikud tingimused.

Eesti asub metsavööndis, seega tähendab elurikkuse kaitse siin eeskätt metsade kaitset ja säilitamist. Püsimetsandus on metsade majandamise viis, mis võimaldab metsi ja sealseid ökosüsteeme suuresti säilitades neid siiski ka majandada ning kasumit saada. **Püsimetsanduse võtetega majandamisele üleminek on kõige kohasem aladel, mis enim toetavad juba välja kujundatud kaitsealade süsteemi toimimist – piiranguvööndites, ning metsades, mis on elanikkonna poolt tihedas kasutuses, mida tajutakse olulise osana kodutundest ja identiteedist – KAH-aladel.**

KAH-alade majandamisviis sõltub RMK poliitikast ja prioriteetidest. Selleks, et Eesti riigimets suudaks täita avalikkuse jaoks olulisi ülesandeid ka elurikkuse kaitse ning inimeste jaoks oluliste metsade säilimise seisukohast, on vajalik RMK senise väärtus- ja juhtimissüsteemi ümberkujundamine. Keskkonnaõiguse Keskuse õiguslik analüüs kinnitab, et seadusest tulenevat kohustust uuendusraieid kasutada RMK-l ei ole.

Soome ettevõtte Innofor kogemus püsimetsamajandajana ning sealsete teadlaste tehtud arvutused⁴ näitavad, et püsimetsandus on enamuses kasvukohatüüpide majanduslikult kasumlik ja tulusamgi kui lageraiega majandamine. Lageraie annab paremaid majandustulemusi vaid kõige viljakamates kasvukohatüüpides.

---

4 Pukkala, T., Lähde, E., Laiho, O. (2012). Continuous cover forestry in Finland – recent research results. In Pukkala, T., Gadow, K. (eds.) Continuous Cover Forestry. Second ed. (pp. 85–128). Dordrecht: Springer Science & Business Media